Wikipédia

Mamut

O iných významoch výrazu *Mamut* pozri *Mamut (rozlišovacia stránka)*.

Mamut (lat. *Mammuthus*, staršie [najmä okolo polovice 20. storočia] *Mammonteus*; pozor na zámenu s rodom *Mammut*) je vyhynutý rod z čeľade slonovitých a radu chobotnatcov. Niekedy sa zaraďujú do špeciálnej čeľade mamutovité, ktorá zahŕňa iba tento rod.

Mamuty boli podobné dnešným slonom. Mali dlhé zahnuté kly, hrubú vrstvu tuku a severské druhy dlhé chlpy. Klami vyhrabávali rastliny spod snehu. Mali chobot ako ostatné chobotnatce. Ich stoličky pripomínali stoličky slona ázijského, čo naznačuje ich blízky príbuzenský vzťah. Pravekí ľudia lovili tieto zvieratá.

V ľadovej dobe obývali severné oblasti Európy, Severnej Ameriky a severnej Ázie.

mamut

5 – 0.0037 mil.

Zanclean – raný holocén ↓

PreЄ Є O S D K P T J K PgN

Vedecká klasifikácia

Vedecký názov

Mammuthus

Brookes, 1828

Vedecká klasifikácia prevažne podľa tohto článku

Biologický portál

Portál vedy o Zemi

Obsah

Etymológia

Slovo mamut pochádza zo staršieho ruského slova мам(м)ут - mam(m)ut (v dnešnej ruštine мамонт - mamont), ktorého pôvod je sporný (asi pochádza z jazyka niektorého sibírskeho národa). [1][2][3]

Veľkosť

Väčšinou sa mamuty považujú za oveľa väčšie ako dnešné slony. Táto chyba dokonca viedla k používaniu slova „mamutí“ v zmysle „obrovský“. Najväčší z mamutov, *Mammuthus columbi imperator*, z Kalifornie síce v kohútiku dosahoval výšku najmenej 4 metre a mamuty vážili aj 6 až 8 ton, ale väčšina druhov mamutov bola veľká len asi ako dnešný slon indický. Na Wrangelovom ostrove pri brehoch východnej Sibíri sa našli aj fosílie trpasličích druhov mamutov.

Genetika

Mamuty sa odštiepili od ázijských slonov pred asi 4,8 miliónmi rokov, asi 2,5 miliónov rokov potom, ako sa spoločne odštiepili od afrických slonov. To znamená, že mamuty boli vlastne bližšími príbuznými dnešného slona indického, než je mu príbuzný slon africký. Pretože je známy prípad, kedy slon indický a slon africký spolu mali živého potomka, predpokladá sa, že keby mamuty ešte nevymreli, mohli by sa so slonom indickým aj krížiť. Toto vedie k špekuláciám[4], že ak získame genetický materiál zo zmrznutých zvyškov mamuta, mohli by sme s pomocou slona indického mamuta znova oživiť. Zatiaľ sa však pre tento pokus nepodarilo získať jeho dostatočné množstvo, pretože nájdené zvyšky biologického materiálu už boli v značnom štádiu rozkladu.

Vyhynutie

Väčšina mamutov vyhynula na konci poslednej ľadovej doby. Posledné mamuty z Wrangelovho ostrova však vyhynuli až okolo roku 2000 pred Kr. Dodnes nie je jasné, či mamuty vymreli v dôsledku klimatických zmien alebo či ich vyhynutie spôsobili ľudia ich lovom.

Občas sa objavujú tvrdenia, že mamuty úplne nevymreli, ale ich izolované stáda môžu prežívať niekde v rozľahlej a riedko osídlenej sibírskej tundre. Pre tieto tvrdenia ale niet žiadnych dôkazov.

Dochované pozostatky

Pozostatky zmrznutých mamutov (*Mammuthus primigenius*) sa našli v severných oblastiach Sibíri. Hoci sa rozšíril populárny mýtus, že zamrzli prakticky bleskovo a sú perfektne zachované, nie je to pravda. Dodnes sa našlo 39 tiel, ale len štyri sú kompletné. Vo väčšine prípadov telo vykazuje známky rozkladu prv ako zmrzlo a neskôr sa vysušilo.

Šíria sa aj príbehy o jedení zmrznutých mamutích tiel, ale pôvodné zdroje (napr. William R. Farrand, Science 133 [máj 17, 1961]:729-735) prezrádzajú, že tela boli v skutočnosti už značne rozložené a páchli tak, že sa o zvyšky zaujímali len psy.

Podobne sa ako nemožné ukazujú návrhy klonovať čerstvo rozmrznutého mamuta, pretože doteraz nájdené zvyšky boli značne rozložené a nebolo z nich možné získať genetický materiál.

Okrem zmrznutých tiel sa na Sibíri našlo veľa mamutej slonoviny. Tá je obchodným artiklom už veľa storočí.

Na Slovensku sa našli tisícky mamutích kostí.

Posledné objavy

V roku 2005 neďaleko Moorparku v Kalifornii našli asi na 75 % zachované telo nezvyčajne starého mamuta, zrejme druhu *Mammuthus meridionalis*.

Druhy mamutov

Mammuthus

Mammuthus

Delenie mamutov na druhy je veľmi sporné. Nasledujú príklady dvoch delení: Delenie 1:

- *Mammuthus armeniacus*
- *Mammuthus columbi*
- *Mammuthus imperator*
- *Mammuthus meridionalis* - po slovensky mamut južný[5]
- *Mammuthus planifrons*
- *Mammuthus primigenius* - po slovensky mamut srstnatý[5]/mamut v užšom zmysle

Delenie 2:

- *Mammuthus columbi*
  - *Mammuthus columbi exilis*
  - *Mammuthus columbi imperator*
  - *Mammuthus columbi jeffersoni*
- *Mammuthus meridionalis*
- *Mammuthus primigenius*
- *Mammuthus subplanifrons*
- *Mammuthus trogontheri* - po slovensky mamut stepný[5]
- (Mammuthus africanavus = Loxodonta africavanus)

Referencie

1. Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера [1] (https://vasmer.lexicography.online/%D0%BC/%D0%BC%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D1%82)
2. Mammut. In: Etymologisches Wörterbuch (Wolfgang Pfeifer) [2] (https://www.dwds.de/wb/Mammut)
3. KRÁLIK, Ľubor. *Stručný etymologický slovník slovenčiny*. 1. vyd. Bratislava : Veda, 2015. 704 s. ISBN 978-80-224-1493-7. S. 343.
4. *Naklonovaný mamut se možná stane lákavou atrakcí zoo* [online]. . Dostupné online. (po česky)
5. HOLEC, P. Mammuthus trogontherii (POHLIG, 1885) (Proboscidea, Mammalia) v riečnych Pieskoch a štrkoch Pri obci Okoč na juhozápadnom Slovensku. In: Folia faunistica Slovaca, 19 (1): 1–4, 2014 [3] (http://www.ffs.sk/pdf/FFS-19-01-Holec-2014.pdf)

Pozri aj

- Mammut

Iné projekty

- Commons ponúka multimediálne súbory na tému **Mamut**

- Wikidruhy ponúkajú informácie na tému **Mamut**

Externé odkazy

- Keď ešte žili mamuty (http://www.scienceworld.cz/sw.nsf/ID/B86869D7DB5551CBC1256E970048C49F?OpenDocument) (po česky)
- Grant Keddie: Príbeh mamuta (http://rbcm1.rbcm.gov.bc.ca/hhistory/mammoth/mammothstory.html) článok na webe Royal British Columbia Museum (po anglicky)
- Mamutia stránka (http://www.mammothsite.com) (po anglicky)